

AKŞAM GAZETESİ | Deniz Gökçe | 2010-01-10

Watson'a mektuplar 2: BRIC ülkeleri ve ihracat

Bilindiği gibi ülkemiz krizde daralan dış taleple ihracatın gerilemesi sonrasında ihracatın çok büyük kısmını oluşturan sanayi ürünleri üretiminin daralması, reel büyümenin hızla çökmesi ve işsizliğin zıplaması şeklinde ekonomik sorunlar yaşadı. Bunun nedenlerini ve ihracat stratejisi zafiyetimizi henüz araştırmış değiliz.

Ortada sadece yüzeysel öneriler dolaşmakta: Kuru oynat ve ihracatçı kazansın! Ama kurun dış ticarete konu olmayan mal ve hizmetlerin daha büyük olduğu bir ülkede, geniş vatandaş gruplarına yapacağı tahribatı düşünen çok az sayıda analist var. Her adımda, bir kazanan ve bir de kaybeden grup olduğu düşünülüyor.

Dün BRIC ülkeleri ile Türkiye'yi karşılaştıran ve ihracattan kaynaklanan çöküşün nedenlerini ve gelecek için olası yaklaşımları analiz eden ve Koç Üniversitesi öğretim üyesi Dr. Sumru Öz tarafından yazılmış bir incelemeyi aktarmaya başlamıştık. Dün bu inceleme çerçevesinde Çin'e baktık, bugün de diğer BRIC ülkelerini ve incelemenin geri kalan kısmını kısaltarak gündeme getiriyoruz.

Dr. Sumru Öz diyor ki: "İhracatı küresel krizden Çin'den sonra en az etkilenen ikinci BRIC ülkesi olan Brezilya'nın 12 aylık ihracatı Kasım 2008'de 198 milyar dolara ulaştıktan sonra Ocak 2009'dan itibaren azalmaya başlamıştır. Brezilya'nın başlıca ihraç ürünleri arasında küresel krizden en çok etkilenenler, ihracatı % 40 azalan binek otomobilleri ve hampetrol olmuştur. Ocak-Eylül 2008 döneminde fasıllar düzeyinde Brezilya'nın en büyük ihracat kalemi olan demir-çelik ürünlerinin ihracatı ise Çin ve Türkiye'nin aynı mal grubundaki ihracatından daha ılımlı bir düzeyde, %18 azalmıştır. Bunun nedeni diğer ülkelere farklı olarak Brezilya'nın demir-çelik ürünleri ihracatında, krizden görece daha az etkilenen ülkelerin, daha yüksek bir paya sahip olmasıdır.

Kriz sürecinde (Ocak-Eylül 2009) Brezilya'nın başlıca ihraç ürünlerinde

2008 yılının aynı dönemine göre bir diğer ilginç gelişme, soya yağı ve fraksiyonları, soya atıkları ve ham şeker kamışı ihracatının artması olmuştur. Bu sayede Brezilya, ihracat içinde payı en çok olan demir-çelik ve hampetrol kalemlerinde yaşanan düşüşü bir ölçüde telafi edebilmiştir. Buna karşılık 2008 itibarıyla ihracatının % 66'sı mineral yakıt ve yağlar, % 12'si adi metallere oluşan Rusya, ihracatı küresel krizden en çok etkilenen BRIC ülkesi olmuştur. Küresel krizde talepteki azalmaya bağlı olarak en çok emtia fiyatlarının düşmesi nedeniyle, Rusya gibi ihracatı ağırlıklı olarak bu tür kalemlerden oluşan bir ülkenin, daha çok etkilenmesi şaşırtıcı değildir.

İhracatı içinde en yüksek pay hampetrol ve petrol ürünlerinin olmakla beraber, Hindistan'da küresel kriz döneminde ihracattaki düşüşün %22 ile sınırlı kalması ise başlıca ihracat kalemleri arasında ilaç ve eczacılık ürünleri ile kıymetli taş ve mücevherat bulunmasına bağlı görünüyor. Küresel kriz sürecinde BRIC ülkelerinin ihracatlarındaki toplam ve sektörel değişimi incelediğimizde birkaç genel sonuca varmak mümkün. İlk olarak, ihracatı belli mal gruplarında yoğunlaşmayan, bir başka deyişle çeşitlilik arz eden ülkelerin ihracatı küresel krizden daha az etkileniyor. İkincisi, küresel krizlerde büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri ve ilaç ve eczacılık ürünleri gibi teknoloji yoğun sektörler ile temel ihtiyaçlara yönelik sektörlerde ihracat düşüşü daha az görülüyor. Üçüncüsü, küresel krizlerde talepteki azalmaya bağlı olarak emtia fiyatlarının düşmesi, ihracatı ağırlıklı olarak bu tür kalemlerden oluşan ülkeleri daha çok etkiliyor.

Son olarak, BRIC ülkelerinin kriz sürecindeki ihracat performansları ile ekonomik büyümeleri arasında paralellik olduğu görülüyor. İhracatı en az düşen ülke olan Çin, en iyi büyüme performansını gösterirken, Rusya'nın hem ihracatı en çok azalan hem de ekonomisi en çok daralan BRIC ülkesi olması, küresel krizin dış ticaret kanalı üzerinden etkisinin ne kadar önemli bir unsur olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak, dış ticaretin ekonomik krizlerin özellikle reel sektöre yayılmasında, dolayısıyla ekonomik büyüme üzerinde önemli bir etken olduğu göz önüne alındığında, küresel krizlerden en az düzeyde etkilenmenin yolunun ihracatı çeşitlendirmek ve teknoloji yoğun sektörleri desteklemekten geçtiği görülüyor.

Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri gibi teknoloji yoğun bir kalemin Çin'in en çok ihraç ettiği ürün grubu haline gelmiş olması Çin sanayi politikasının, yüksek katma değerli, teknoloji-yoğun endüstriyi kurmak ve geliştirmek hedefinde başarılı olduğunu gösteriyor.

Benzer şekilde, Hindistan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı da yayımladığı Dış Ticaret Politikası'nda hedeflerini, ihracat pazarlarını çeşitlendirmek,

ihracatçılarında teknolojilerini ilerletecek teşvikleri sağlamak ve başta otomotiv alanında olmak üzere çevre dostu ürünleri desteklemek olarak belirliyor. “

Dr. Sumru Öz, eminim zaman içinde daha geniş ve detaylı incelemeleri gündeme getirecektir. Ama şu anda elimizde olanlara dayanarak özet verirsek, önemli olan kura dayanan ve ülke parasının değerini sıfırlayarak, toplumun genelini fakirleştiren kolaycı çözümler peşinde koşmak değil, emek verip acilen yeni ihracat stratejisi geliştirmektir.

En çok daralan ülkelerden biri olan, bizden kötü durumdaki Rusya'nın başına gelenler ise , analiz zafiyeti ve tembelliğin sonuçlarını sergiliyor! Buna da dikkat edelim!